

3. Potrzeby i wyzwania duszpasterskie

Rozeznanie wszystkich potrzeb i wyzwań duszpasterskich, które decydują dziś o takim, a nie innym miejscu i roli Biblii w seminarium duchownym czy na uniwersytecie, wymaga bardziej pogłębionych badań. Zabierając głos w tej kwestii w ramach dyskusji panelowej, chcę zwrócić uwagę jedynie na najbardziej aktualne, istotne sprawy oraz wynikające z nich postulaty i propozycje.

1. Czymś podstawowym dla każdego seminarium duchownego, instytutu czy wydziału teologicznego, jest takie biblijne przygotowanie, by ich absolwenci mogli sprostać potrzebom, jakie stawia przed nimi duszpasterstwo podstawowe: sprawowanie liturgii, przepowiadanie i katechizacja. Z tej racji istotnym zadaniem wykładających Pismo Święte zawsze będzie przekazanie słuchaczom zbawczego orędzia poszczególnych ksiąg świętych, z uwzględnieniem ich problematyki historyczno-literackiej. Koniecznością staje się również bardziej duszpasterskie wykorzystanie ćwiczeń, pracy w grupach, celem życia się z tekstem biblijnym i poznania metod interpretacji i aktualizacji Słowa Bożego do celów liturgicznych czy katechetycznych. W nauczaniu Pisma Świętego niezbędna jest też integracja egzegezy z teologią biblijną i pozostałymi dyscyplinami teologicznymi, co wymaga ścisłej współpracy wykładowców. Chcąc by Pismo Święte stawało się rzeczywiście „duszą całej teologii” (DFK 16), należałoby korzystać bardziej z aktywizujących form nauczania. Konieczność nieustannego ożywiania i dynamizowania duszpasterstwa winna skłaniać seminaria duchowne i wydziały teologiczne do organizowania już na szerszym forum formacji permanentnej czy specjalizacji zawodowej, dusz-

pasterskich wykładów, spotkań katechetycznych, kursów czy warsztatów, na których nigdy nie może braknąć tematów biblijnych. W działalność naukowo-formacyjną seminariów duchownych, a zwłaszcza wydziałów teologicznych, należy wpisać również takie cele jak: krytyczna refleksja nad posługą biblijną, tworzenie pomocy duszpasterskich, specjalizacje, programy badawcze i projekty interdyscyplinarne.

2. Jednym z najważniejszych wyzwań duszpasterskich dla Kościoła jest dziś upowszechnianie się praktyki czytania i rozważania Pisma Świętego. Zjawisko to obserwuje się nie tylko wśród małych wspólnot i grup związanych z odnową Kościoła, ale w różnych stowarzyszeniach i organizacjach kościelnych, w kręgach biblijnych, rodzinach i w indywidualnych kontaktach z Biblią. Szczególny renesans przeżywa dziś w Kościele *lectio divina*, która staje się bardzo ważną formą oddziaływania pastoralnego i duchową drogą ludzi wierzących. Potwierdzają to publikacje na ten temat, parafialne szkoły Słowa Bożego oraz prężnie działające już ośrodki rekolekcyjne i formacyjne, które wprowadzają w duchową lekturę Biblii. Ten kontekst życia kościelnego uzasadnia potrzebę wprowadzenia alumnów seminariów i studentów teologii w umiejętność duchowej lektury Biblii, nie tylko z racji osobistej formacji, ale również po to by służyli w tej materii wiernym. Usilną troską formatorów, zwłaszcza ojców duchowych, winno być więc wdrażanie alumnów w medytację biblijną, w grupową lekturę Biblii i w osobiste ukochanie Słowa Bożego. Na uniwersytecie taką możliwością mogłyby być wykłady z historii zbawienia na roku pierwszym, spotkania z wychowawcą i opiekunem roku czy inne stosowne propozycje. *Lectio divina* powinna zająć stałe miejsce na drodze formacji i studium, gdyż to ona prowadzi do umiłowania Słowa Bożego i nabycia umiejętności dzielenia się jego ogromnymi bogactwami z innymi. Jeszcze daleko do tego, by każdy kapłan, osoba konsekrowana czy animator świecki, który pracuje w duszpasterstwie, wspólnie z innymi czytał Biblię i nią się modlił. Istnieje potrzeba profesjonalnego przygotowania moderatorów i animatorów do organizowania i prowadzenia szkół Słowa Bożego oraz wspierania różnych form apostołatu biblijnego. Naprzeciw tej potrzebie winny wyjść instytuty i wydziały teologiczne czy diecezjalne ośrodki apostołatu biblijnego. Bez kadry odpowiednio przygotowanych „sług Słowa”, którzy w nie wierzą i pierwsi nim się karmią, nie zrealizuje się w duszpasterstwie żadnego ambitniejszego programu biblijnego.

3. Pilną potrzebą duszpasterską jest dziś podejmowanie i systematyczne, wytrwale realizowanie różnych inicjatyw związanych z apostołatem biblijnym.

Nie może ich cechować akcyjność i przypadkowość, muszą być to działania systematyczne i długofalowe, najlepiej wpisane w jakiś szerszy program duszpasterski. Seminaria duchowne oraz inne wyższe uczelnie katolickie winny dopracować się pewnych stałych form apostołatu biblijnego. Mogą być nimi organizowane co roku tygodnie czy dni biblijne, sympozja i wykłady otwarte, konferencje czy warsztaty robocze w celu poznawania orędzia Biblii, uczenia się jego aktualizacji, a przez to wprowadzania go w pluralistyczną kulturę i życie społeczne współczesnego świata. Godna poparcia jest realizowana już od 1994 r. idea majowych ekumenicznych dni biblijnych, połączonych ze Świętem Biblii (niedzielą biblijną). Włączenie się do tej inicjatywy pozwoliłoby łatwiej, i co ważniejsze wspólnie z innymi Kościołami chrześcijańskimi, ekumenicznie, z nowym zapałem i pomysłami obchodzić Święto Biblii. Do biblijnego „zagospodarowania” pozostaje też dzień judaizmu (17 stycznia). Wpisując jakąś jedną czy drugą stałą formę apostołatu biblijnego w program formacji seminaryjnej, należy jednak zapoznać alumnów z innymi możliwościami takiego apostołstwa. Pomijając obowiązkowe poznanie dydaktyki biblijnej w ramach przygotowania do katechizacji oraz rolę Biblii w przepowiadaniu, chodzi o szeroko rozumianą formację pastoralną. To w jej ramach należy pamiętać o praktyce nabożeństwa Słowa Bożego czy godziny biblijnej, o wprowadzeniu w różne metody czytania Biblii w grupach oraz w specyfikę tej lektury w różnych charyzmatycznych ruchach odnowy Kościoła. Wymagane przez *ratio studiorum* praktyki duszpasterskie alumnów winny na poszczególnych latach studiów uwzględniać też różnorodność form apostołatu biblijnego, realizowanych pod kierunkiem odpowiedniego formatora. W przygotowaniu do apostołatu biblijnego nie może braknąć poznania możliwości i sposobów wykorzystania w tym celu środków społecznego przekazu i techniki multimedialnej.

4. Do owocnej promocji Biblii i skutecznego rozwoju apostołatu biblijnego najbardziej palącą kwestią staje się dziś stworzenie w tym celu odpowiednich struktur i organizacji. Okazuje się bowiem, że choć nie brakuje rozmaitych przedsięwzięć z duszpasterstwa biblijnego, często ich owoce są krótkotrwałe, gdyż po jakiejś „akcji” wszystko wraca do tradycyjnej normalności. Dobrze, jeśli biskup diecezjalny traktuje pracę z Biblią jako sposób pasterzowania (wzorem kard. C. M. Martini), jeśli pojawi się gdzieś charyzmatyk oddany apostołstwu biblijnemu. Jednak bez względu na to nie może braknąć pewnych stałych, zorganizowanych form pracy biblijnej, instytucji, ludzi *ex professo* odpowiedzialnych za tę dziedzinę. Akcyjność różnych propozycji,

czy samo liczenie tylko na indywidualny charyzmat, okazują się często niewystarczające. Potrzeba więc pewnych stałych form organizacyjnych, gdyż duszpasterstwo biblijne jest bardzo wymagające. W seminarium duchownym osobą odpowiedzialną za ten dział formacji może być ktoś z wykładowców Pisma Świętego lub odpowiedzialny za formację pastoralną, na uniwersytecie katedra proforystyki biblijnej, w diecezji ośrodek apostołatu biblijnego. Czymś opatrnościowym dla Kościoła w Polsce staje się rozpoczynające działalność Stowarzyszenie Biblistów Polskich. Jego celem winno być nawiązanie współpracy z różnymi ośrodkami apostołatu biblijnego (art. 9 Statutu) i sterowanie nim pod egidą episkopatu na terenie całego kraju. Myślę, że czymś stosownym byłoby zaproponowanie Konferencji Episkopatu jakiegoś konkretnego biblijnego programu duszpasterskiego (np. rok Biblii) dla całej Polski. Jego konkretnym celem mogłoby być stworzenie diecezjalnych ośrodków apostołatu biblijnego, lub przynajmniej wprowadzenie do struktur diecezjalnych stałych moderatorów duszpasterstwa biblijnego, dalsze ożywienie lektury Pisma Świętego w rodzinach, grupach kościelnych, wprowadzenie w coroczny program duszpasterski jakiejś stałej, systematycznej formy apostołstwa biblijnego (np. niedziela, tydzień biblijny). Za taką inicjatywą przemawia zbliżająca się rocznica 40-lecia konstytucji soborowej *Dei Verbum*, która na nowo przywróciła Biblię Kościołowi, a Ojciec Święty nawoływał do rachunku sumienia z wypełnienia tego zadania z racji Wielkiego Jubileuszu Roku 2000.

Ks. dr Stanisław Hareźga, SBP 114